

TÜRKİYE'DE VERGİ AFLARI VE 6111 SAYILI KANUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ: BAYBURT İLİ ÖRNEĞİ

Özcan KARATAY

Bayburt Üniversitesi

Öğretim Görevlisi

E-posta: karatay@bayburt.edu.tr

Aliye KARATAY

Muhasebat Personeli

Bayburt İli Defterdarlığı

E-posta: aliyekaratay@gmail.com

Özet

Vergi afları ülkemizde yaygın olarak kullanılmaktadır. Vergi aflarının en önemli nedenleri olarak: vergi gelirlerinin tahsilatını artırma, vergi borçlusu olan vergi mükellefi ile vergi alacaklısı olan devlet arasındaki ilişkilere olumlu katkısı sıralanabilir. Ancak vergi aflarının olumsuz yönü de vardır. Vergi borcunu ve cezalarını sona erdiren veya hafifleten nedenlerden zamanaşımı, uzlaşma, hataların düzeltilmesi, terkin, tecil, takas ve cebri icra ile vergi alacaklarının tahsil edilmesi mükellef - devlet ilişkilerinin seyrini olumsuz anlamda etkileyecektir. Ayrıca kamu çalışanlarının istihdamının verimsiz şekilde kullanılması sonucu kaynak israfı da olacaktır.

Bu çalışmada Türkiye'de günümüze kadar uygulanan aflar ile en son olarak 25.02.2011 tarih ve 1. Mükerrer 27857 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren af kanunu irdelenmiş ve Bayburt ili özelinde 6111 sayılı kanun çerçevesinde vergi affının sonuçları değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Vergi Afları, Vergi Barışı ve Vergi Kanunları

Alan Tanımı: Maliye / Vergi Hukuku

TAX AMNESTIES IN TURKEY AND EVALUATION OF THE LAW NO: 6111 BAYBURT CITY CASE

Abstract

Tax amnesties are used spreadly in our country. The most important reason for tax amnesties can be ordered that increasing the collection of tax incomes and positive contribution to relation of taxpayer and government. However, there are negative aspect of the tax amnesties. Remove or decreasing of tax debtor and

punishment causes like tax prescription, aggrement, correction of tax errors, abatement ,postpone,exchange, foreclosure, affects negatively taxpayer - government relations. Besides, inefficiently using of employment of government staff's results source wastement.

In this study, amnesties are in Turkey up to date and 6111 numbered law's evaluation in Bayburt is made.

Key words: *Tax amnesties, Tax peace and Tax laws*

JEL Code: K34

1. GİRİŞ

Vergileme yetkisine sahip olan devlet çeşitli nedenlerden dolayı vergi ve vergi benzeri alacaklarını düzenli bir şekilde tahsil edememektedir. Bu nedenler arasında mali, ekonomik, politik ve sosyal nedenler ile ekonomik krizler ve kayıt dışı ekonomi ilk sırada yer almaktadır. Krizlerin sadece yerel düzeyde olmadıkları küresel ölçekte oldukları dünyada meydana gelen krizler etkileri incelendiğinde kolaylıkla görülecektir. Ekonomik krizlerin ülkelerin ithalat ve ihracat rakamlarına olumsuz etkileri sonucu işletmelerin toplam satış gelirlerinin azalmasına ve buna bağlı olarak kredi temin etme gücünün ortaya çıkmıştır. İşletmelerin üretim yapabilmeleri için gereken kaynakların sağlıklı olmaması kapasitelerini tam olarak kullanamamaları ve kazanç/karlarının düşmesi sonucunu doğurmuştur.

Bu çerçevede bazı işletmelerin kamuya yönelik borçlarını -başta vergi yükümlülüklerini- yerine getirilmede zorluklar ve doğal olarak gecikmeler meydana gelmiştir.

Kamuya olan borçlarının zamanında ödenmemesi ek mali yaptırımlar (ceza + faiz) de borç tutarlarını artırmış, icra takibine uğrayan borçlulara mevcut yasal düzenlemeler ile sağlanmaya çalışılan ödeme imkanları da bu borçların varlığını sonlandıramamıştır.

Zor durum sebebiyle devlete olan borçların ödenebilir bir şekilde uygulamaların hayata geçirilme taleplerinin artması üzerine, birey ve tüzel kişilerin kamuya olan borçlarını azaltmak ve kamu gelirlerinin tahsilatının artırılması ve tahsilatının yapılabilmesi için politikaların oluşturulması ve be politikaların etkin şekilde kilde kullanılmasını sağlamak amaçlarıyla 6111 sayılı Kanun çıkarılmıştır.

1.1. Türkiye’de Vergi Afları

Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar çok sayıda vergi affı yasası çıkartılmıştır. Vergi afları içeriği bakımından bazı farklılıklar gösterebilmektedir. Bazı aflarda sadece vergi asılları kapsama alınırken, bazılarında vergi aslına ek olarak cezalar ile faiz ve zamlar da af kapsamına dahil edilmektedir. Öte taraftan vergi afları; kapsadığı mükellefler, süreleri ve sebepleri bakımından da farklılık arz edebilmektedir. En sonuncusu 25.02.2011 tarihinde yürürlüğe giren vergi affının yanı sıra bütün vergi afları aşağıda olduğu gibi tarih sırasına göre sıralanmıştır.

-5 Ağustos 1928 gün ve 145 sayılı Elviyeyi Selaset vergilerinin sureti cibayetine dair yasa,

-4 Temmuz 1934 gün ve 2566 sayılı vergi bakayasının tasfiyesine dair yasa,

-29 Haziran 19387 gün ve 3568 sayılı arazi vergisinin mali yılsonuna kadar olan bakiyesinin terkinine dair yasa,

-15.03.1934 gün ve 4530 sayılı varlık vergisinin bakayasının terkinine dair yasa,

-21.01.1947 gün ve 5050 sayılı toprak mahsulleri vergisi artıklarının silinmesi hakkında yasa,

-26.10.1960 tarihli 113 sayılı af yasası,

-28.12.1961 gün ve 281 sayılı bir kısım vergi cezaları gecikme zamlarının Tecil ve Tasfiyesine dair yasa,

-23.02.1963 gün ve 218 sayılı bazı suç ve cezaların affı hakkında yasa,

13.06.1963 gün ve 252 sayılı spor kulüplerinin oyunculara ve karşı kulüplere şimdiye kadar ödenmiş bulunan transfer ücretleri ve teşvik primlerinden oluşan vergi borçlarının bir defaya mahsus olmak üzere affı hakkında yasa,

-05.09.1963 gün ve 325 sayılı yasa kamu iktisadi teşebbüslerinin 1960 ve daha önceki yıllarına ait bir kısım vergi borçlarının tasfiyesi hakkında yasa,

-16.07.1965 gün ve 691 sayılı belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazine’ce terkin ve tahkimi hakkında yasa,

-03.08.1966 gün ve 780 sayılı bazı suç ve cezaların affı hakkında yasa,

-15.05.1974 gün ve 1803 sayılı Cumhuriyetin 50.yılı nedeniyle bazı suç ve cezaların affı hakkında yasa,

- 2431 sayılı tahsilatın hızlandırılması ve beyan dışı kalmış servet unsurlarıyla vesikasız emtianın beyanına ilişkin yasa,
- 04.02.1985 gün ve 3239 sayılı yasa(4.madde)
- 3505 sayılı yasa,(geçici birinci madde)
- 3689 sayılı yasa (geçici birinci madde)
- 3787 sayılı yasa,
- 400 sayılı tahsilat genel teblig,(2)
- 4369 sayılı yasa,
- 414 sayılı tahsilat genel teblig, (3)
- 4748 sayılı yasa ile emlak vergisi ile ilgili af düzenlemesi (emlak vergisi yasasının geçici madde:21)

25 Subat 2003 tarih ve 4811 sayılı Vergi Barısı Kanunu (ŞENLİK, K. (2008)Türk Ceza Kanunu Açısından Vergi Afları Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü)

5228 sayılı yasa ile 4811sayılı yasada değişiklik yapan kanun (APAK, T. 08.08.2004) Bazı Kanunlarda Ve 178 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkındaki 5228 Sayılı Kanun İle Vergi Kanunlarında Yapılan Bazı Düzenlemeler Ve Değerlendirmeler 10/08/2011 http://www.alomaliye.com/talha_apak_5228_açiklamalar.htm)

2. Bayburt İlinin Vergi Mükellefi Yapısı (2010-2011)

Bayburt ili 2010 yılı TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) verilerine göre nüfusu 74 412 kişidir . Nüfusun %50,44 ile (37 537 kişi) şehirde, % 49,56 ile (36 875) kişi ile köylerde yaşamaktadır.(TÜİK:2011 Bölgesel Göstergeler TRA1, ss.37). Bayburt ilinin sosyo-ekonomik yapısı vergi mükelleflerin sayısının az ve vergi gelirlerinin düşük olması sonucunu doğuracaktır.

2.1 6111 Sayılı Kanun

“Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” kısaca 6111 sayılı af olarak isim bulmuştur. Kanun 13 şubat 2011 tarihinde kanunlaşmış ve 25.02.2011 tarih ve 27857 Mükerrer Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Kanun, yürütme ve yürürlük maddeleriyle birlikte, 18'i geçici madde olmak üzere toplam 234 maddeden oluşmaktadır.

Cumhuriyet tarihinin en büyük mali yapılandırması olan söz konusu Kanun ile;

1. Birikmiş borçlara ödeme kolaylığı,
2. Mükellef ile vergi idaresi arasındaki davaların sulh yoluyla çözümü,
3. İnceleme ve tarhiyat safhasındaki borçlar için Kanundan yararlanma,
4. Matrah ve vergi artırımında bulunan mükelleflere incelenmeme avantajı,
5. İşletmelerindeki emtia ile kayıtlarını uygun hale getirmek isteyen mükelleflere kolaylıklar,
6. Pişmanlıkla beyan uygulamasının teşviki,
7. Yapılandırılan borçların düşük oranlı katsayı ile taksitli olarak ödenebilmesi,
8. Yapılandırılan borçların kredi kartıyla da ödenebilmesi

imkanı getirilmiştir.

(http://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/6111_sayili_kanun_www/index.htm)

2.2 6111 Sayılı Kanunun Bayburt İli Uygulama Sonuçları

Aşağıda verilen tablolarda Bayburt Defterdarlığı Gelir Müdürlüğünden alınan verilerden istifade edilmiştir.

Tablo : 1 6111 Sayılı Kanuna Bayburt İlinde Yapılan Başvuru Sonuçları

Başvuru Sayısı	2.897
MTV ve TPC için Başvuru Sayısı	684
Matrah / Vergi artırım ve stok beyanı başvuru sayısı	146
Diğer başvurular	2.067
İnternet üzerinden yapılan başvuru sayısı	31.811
Yapılandırılan dosya sayısı	3.588
Yapılandırılan alacak tutar*	7.841.478

(*) 6111 Sayılı Kanunun tüm maddeleri için yapılandırılan alacakları göstermektedir.

Kaynak: Bayburt Defterdarlığı Gelir Müdürlüğü -2011

Tablo:2 Kesinleşmiş Ve İhtilafı Alacaklar İçin Yapılan Başvurular			
ALACAK TÜRÜ	DOSYA SAYISI	MÜKELLEF SAYISI	ÖDENECEK TUTAR(TL)
Kesinleşmiş Alacaklar	2.655	2.616	6.820.446
İhtilafı Alacaklar	1	1	0
TOPLAM	2.656	2.617	6.820.446

Kaynak: Bayburt Defterdarlığı Gelir Müdürlüğü-2011

Tablo 3: İnceleme-Tarhiyat Aşamasındaki İşlemler/ Pişmanlıkla Ve Kendiliğinden Yapılan Beyanlar

ALACAK TÜRÜ	DOSYA SAYISI	MÜKELLEF SAYISI	ÖDENECEK TUTAR(TL)
İnceleme Tarhiyat Aşamasındaki İşlemler	50	49	36.225
Pişmanlıkla ve Kendiliğinden Yapılan Beyanlar	736	85	59.970
TOPLAM	786	134	96.195

Kaynak: Bayburt Defterdarlığı Gelir Müdürlüğü-2011

Tablo4: Matrah/Vergi Artırımı

VERGİ TÜRÜ	MÜKELLEF SAYISI	ÖDENECEK TUTAR (TL)
Gelir Vergisi	52	236.369
Kurumlar Vergisi	35	288.758
Katma Değer Vergisi	57	386.726
Gelir/Kurumlar (Stopaj) Vergisi	2	12.984
TOPLAM	146	924.838

Kaynak: Bayburt Defterdarlığı Gelir Müdürlüğü-2011

Tablo 5: Ödeme Süresi Tercihleri

ÖDEME SEÇENEĞİ		MÜKELLEF SAYISI	ÖDENECEK TOPLAM TUTAR (TL)
1	Peşin	712	436.047
2	6 taksit	632	650.724
3	9 taksit	181	184.760
4	12 taksit	296	560.928
5	18 taksit	1.092	4.553.615
6	* 18 taksitten fazla	6	1.455.405
Toplam			7.841.478
*İl özel idareleri, belediyeler ve spor kulüplerince ödenecek tutarlardır.			

Kaynak: Bayburt Defterdarlığı Gelir Müdürlüğü-2011

Tablo 6 : Yapılandırılan Alacaklardan Yıllar İtibariyle Tahsil Edilecek Tutarlar

YILLAR	TUTAR (TL)
2011	2.312.580
2012	2.360.455
2013	1.853.927
2014	748.525
*2015 ve sonrası	565.991
Toplam	7.841.478
*İl özel idareleri, belediyeler ve spor kulüplerince ödenecek tutarlardır.	

Kaynak: Bayburt Defterdarlığı Gelir Müdürlüğü-2011

Tablo7: 6111 Kapsamında Yapılan Tahsilat

YAPILANDIRMA A TİPİ	TÜM ÖDEMELER TOPLAMI				
	VERGİ DAİRESİ		BANKA	KREDİ KARTI	TOPLAM
	NAKİT- MAHSUBEN	KAYDI (GEÇİCİ 8.MADDE)			
6111 TECİL TOPLAMI (2,3,4,5. MADDELER)	958.739,36	0	137.259,94	26.595,01	1.122.594,31
MATRAH ARTIRIMI (6,7,8. MADDELER)	70.016,58	0	30.955,41	17.635,20	118.607,19
STOK BEYANLARI (10 VE 11. MADDELER)	0	0	0	0	0
TOPLAM	1.028.755,94	0	168.215,35	44.230,21	1.241.201,50

Kaynak: Bayburt Defterdarlığı Gelir Müdürlüğü-2011

Tablo 8: 6111 Sayılı Kanundan Yararlanmayan Alacakların Dilimlere Göre Dağılımı (Bayburt İl Geneli)

ALACAKDİLİMLERİ (TL)	MÜKELLEF KAYIT SAYISI	V.ASLI BORCU	G.ZAMMI	TOPLAM ALACAK
<=10	42	117	56	173
<=1000	2.003	398.750	160.707	559.457
<=5.000	419	682.912	252.890	935.802
<=20.000	125	769.748	315.964	1.085.712
<=50.000	6	132.698	63.485	196.182
<=100.000	5	211.171	117.780	328.951
<=500.000	4	385.805	300.488	686.293
TOPLAM	2.604	2.581.200	1.211.369	3.792.569

Kaynak: Bayburt Defterdarlığı Gelir Müdürlüğü-2011

3. SONUÇ

6111 sayılı kanun çerçevesinde vergi affı ile yapılan başvurular sonucu Bayburt ili için tahsil edilecek tutarının 7.841.478 (TL) olduğu yukarıda verilen tablolardan anlaşılmaktadır. Maliye Bakanlığının , yeniden yapılandırma başvurularının bitmesinin ardından başvuru tutarının toplamda 39 milyar 432 milyon 963 bin liraya ulaştığı . 30 Haziran tarihi itibarıyla kanun kapsamındaki başvuruların yüzde 20'sinin tahsilatının gerçekleştiği açıklamıştır. 39.4 milyar liralık başvurunun 27 milyar 123.4 milyon liralık bölümü kesinleşmiş alacaklar, taksim, tecil, 5 milyar 641.7 milyon liralık bölümü ihtilafli, inceleme, tarhiyat safhasındaki alacaklar ile pişmanlık beyanlarından oluşmaktadır. Stok beyanı tutarı 1 milyar 545.3 milyon lira, matrah artırımı tutarı da 5 milyar 122.6 milyon lira olarak gerçekleşmiştir.” (Yeniden yapılandırmada rekor hasılat http://www.gazeteport.com.tr/haber/40606/yeniden_yapilandirmada_rekor_hasilat İndirme Tarihi: 03/08/2011).

Bayburt ilinin yeniden yapılandırma kapsamı çerçevesinde toplam tutar içindeki payının düşük olması şaşırtıcı olmamıştır.

Sonuç olarak Türkiye’de çeşitli tarihlerde uygulanan vergi aflarının sayısının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Vergilemede adalet ve eşitlik ilkelerinin önemli olmasına rağmen aflar ile bu ilkeler zedelenmektedir. Dürüst mükelleflerin vergi barışı gibi uygulamalarla küstürüldüğü/ cezalandırıldığı, dürüst olmayan mükelleflerin ise ödüllendirildiği ve vergi affı beklentilerinin oluşturulduğu söylenebilir. Devletin vergi barışından elde etmek istediği gelirin büyük bir kısmı başta İstanbul olmak büyük illerden elde ettiğini buna karşın Bayburt, Hakkari, Ardahan gibi ekonomik anlamda geri kalmış ve mükellef sayısı düşük illerden istenilen sonuçların alınamadığı ortaya çıkmıştır. Ülkemizde bölgeler arası gelişmişlik düzeyi farklılıkları gibi vergi ve vergi benzeri gelirlerin artırılması gerekir. Bu yüzden devletin af çıkarması yerine vergi kanunlarının anlaşılabilir, etkin ve caydırıcı olma özelliklerine sahip olması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

APAK, T.(08.08.2004) Bazı Kanunlarda Ve 178 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkındaki 5228 Sayılı Kanun İle Vergi Kanunlarında Yapılan Bazı Düzenlemeler Ve Değerlendirmeler 10/08/2011 http://www.alomaliye.com/talha_apak_5228_aciklamalar.htm

Bayburt Defterdarlığı Gelir Müdürlüğü 6111 Sayılı Kanunun Uygulama Sonuçları 01/07/2011

Gelir idaresi Başkanlığı Mart 2011 Yayın No:131 Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin 6111 Sayılı Kanun Rehberi

ŞENLİK, K. (2008)Türk Ceza Kanunu Açısından Vergi Afları Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü)

http://www.gazeteport.com.tr/haber/40606/yeniden_yapilandirmada_rekor_hasilat
İndirme Tarihi: 03/08/2011)

http://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/6111_sayili_kanun_www/index.html
İndirme Tarihi: 04/08/2011)